

Vijay Prashad

Libyen – förödelse och splittring

Vijay Prashad är en indiskfödd historiker, författare och journalist, med Sydasien och Mellanöstern som specialitet. Professor i Internationella studier vid *Trinity College* i Hartford och seniorforskare vid *AUB's Issam Fares Institute of Public Policy and International Affairs* i Beirut.

Författare till ett stort antal artiklar och ett 20-tal böcker, den senaste *No Free Left: The Futures of Indian Communism* (LeftWord Books, 2015). På svenska finns *När bojorna brast: historien om Tredje världens segrar och nederlag* (Leopard 2010).

Våren 2012 kom boken *Arab Spring, Libyan Winter*, som är mycket kritisk mot USA:s och NATO:s bombkampanj.¹ I den följande artikeln, som publicerades den 28 oktober 2015 i *al-Araby al-Jadeed*, blickar Prashad tillbaka och konstaterar att Libyen är ytterligare ett exempel på hur imperialistisk intervention oftast får förödande konsekvenser.

Doktrinen om befriande intervention har förött Libyen efter Kaddafis fall, precis som det förödde Irak efter Saddam, menar Vijay Prashad.

För fyra år sedan, då NATO förberedde bombningarna av Libyen, frågade jag en äldre västdiplomat om han trodde att erfarenheten från Irak skulle besjåla detta äventyr.

Regimskiftet i Irak hade ju resulterat i kaos. Ett kaos som tillät de värsta aspekterna av politik att träda fram, och ur viket Islamiska Staten i Irak, IS, växte fram under 2006.

Västdiplomaten fnyste åt min oro. Libyen skulle bli annorlunda, sade han.

Vad gjorde Libyen annorlunda? Min vän diplomaten menade att i Libyen hatade *alla* Kaddafi. Stödet för honom var svagt. När han väl avsatts skulle det libyska folket samlas kring det Nationella övergångsrådet, och välkomna det till Tripoli med godsaker och blommor.

---

¹ På marxistarkivet finns sedan tidigare av honom artikeln "Libyen – Stulen vår", skriven i början av 2011, dvs innan Kadaffi störtades. Se artikelsamlingen [Artiklar i Clarté om kriget i Libyen](#).

Man förväntade sig att Kaddafi, precis som Saddam Hussein före honom, hade begränsat stöd. De var ju, trots allt, diktatorer, och diktatorer faller lika lätt som deras betongstatyer på städernas torg.

Min egen erfarenhet av Libyen tillät mig inte att vara så hoppfull. Det fanns stora grupper i det libyska samhället som hade tillit till ledaren, och även många som genuint gillade Kaddafi.

Det fanns inget sätt att bekräfta det, eftersom det varken hade förekommit val eller opinionsundersökningar. Ingen annan bra metod fanns heller. Det var också så att den libyska militären knappt hade hämtat sig moraliskt efter dess förnedring i Tchad-kriget 1987.

Den skulle inte stödja Kaddafi till slutet – i motsats till hur den syriska arabarmén agerat. Men även om stödet var svagt skulle det ändå finnas fickor med Kaddafi-trogna.

Skulle det inte ha varit bättre att försöka driva igenom fred – någon gång under sommaren 2011 – mellan de städer och klaner som det sönderfallande Libyen slets mellan?

Västdiplomater var inte intresserade av fred. De ville putsa upp sin doktrin om humanitär intervention, som hade fläckats av den irakiska erfarenheten. Libyen skulle bli en succéhistoria.

En splittrad libysk befolkning såg de statliga institutionerna krossas, Kaddafi lynchad på vägen utanför hans hemstad Sirte och de olika rebellfraktionerna lägga beslag på bytet utan att bekymra sig om nationens välgång.

Detta var allas och envars huggsexa. Regionala styrkor satte upp sina egna ombud, som sedan tog delar av landet i besittning. Oljan flödade. Europa log. Att Libyen nu har två erkända regeringar, såväl som IS, är inte överraskande. Det var vad man kunde vänta sig efter hur NATO-kriget fördes.

Vad hände med dem i Libyen som stödde Kaddafi? Många hamnade självfallet i fängelse – kanske fler än 10 000. Bland dem fanns Kaddafis religiöse rådgivare, Khalid Tantoush, och Kaddafis söner Saif al-Islam och Saadi. Deras rättegång, som började den 14 april 2013, fortsätter med föga framåtskridande.

Andra gick i exil. Bland dem som flydde försvann en del med sina färdigheter till vardagliga liv i Algeriet, Tunisien, Egypten och Malta. Ett fåtal samlades under ledning av Kaddafis nära vän och allierade, Khuwaildi al-Hamidi, som nu i augusti dog i Kairo.

Deras Libyens Folkliga Nationella Rörelse [grundad i februari 2012, se logo nedan] drog till sig en del av Kaddafis förhårdade typer, och förankrade sig så sakta också inne i Libyen.

Ett av Washingtons stora misstag i Irak var att avskeda landets byråkrati och armé genom det som kallades ”av-baathifiering”. Man skulle kunna tro att detta misstag inte skulle upprepas i Libyen.

Icke desto mindre antog den nya regeringen – påhejad av Väst – en lag om politisk isolering, vilken frantog alla som haft band till Kaddafi deras medborgerliga rättigheter.

Detta kastade mängder av välutbildade libyer till vargarna. En del hade kunnat vara godtagbara för Libyens Folkliga Nationella Rörelse. De flesta var emellertid för skräckslagna för att framträda. De levde i skräck, även om med en första glimt av hopp genom deras nya nätverk.

Det var dessa nätverk som trädde fram i ljuset för en månad sedan under de första pro-Kaddafi-mötena runt om i landet, i Bani Walid, Benghazi, Sabha, Tobruk, och naturligtvis i Tripoli.

Dagen efter fjärde årsdagen av dödandet av Kaddafi (den 20 oktober) hördes talkörer på Tripolis gator med ”*inshallah ashra Saddam, ashra Muammar*” [”Må Gud sända tio Saddams, Tio Muammars”].

I Irak gick delar av den upplösta armén och en del Baath-medlemmar samman med al-Qaida i Irak, och senare IS. Det var dessa motiverade och tränade män som bildade ryggraden i IS´ anfall mot Fallujah och Ramadi under 2014.

Ungefär samma historia upprepades i Libyen med IS uppdykande.

Motståndare till Kaddafi anslöt sig under 1990-talet till Libyska islamiska kampgruppen [LIFG, grundad 1995], som hade ett av sina starka fästena i staden Derna.

Dessa stridsmän flydde landet för att ansluta sig till den Jihadistiska internationalen i Afghanistan, Tjetjen, Irak, Jemen och Syrien.

Det har blivit en vanlig syn att möta en al-Libi i jihadisternas läger. Studier visar att Libyen *per capita* bidragit med flest jihadister till denna globala kampanj.

Det är ingen tvekan om att dessa män återvände till Libyen under 2011 för att strida mot sina gamla rivaler, och sedan satte upp sina egna trupper.

De härdade jihadisterna bildade Ansar al-Sharia i Benghazi och Ajdabiya, medan andra återvände till sin egen Derna-baserade grupp, den Islamiska ungdomens shura-råd. Under 2014 hissade Shura-rådet al-Qaidas svarta fana, medan en del av deras kämpar gav sig iväg för att bilda den libyska avdelningen av IS. Det var dessa stridskämpar – inklusive jihadister från deras internationella krets – som utmanövrerade Misratas milis när de tog kontroll över Sirte tidigare i år.

Gamla Kaddafi-lojalister, passerade av historien, har skakat dammet av sina uniformer och vapen för att gå med i denna IS-kontingent. De har gjort samma resa som gamla Baath-gruppen Izzat al-Douri gjorde i Nineve och Anbar [i Irak].

Fanns det något alternativ till denna strategi för regimskifte? När Saddam Hussein arresterades nära Tikrit, hans hemstad, sade han enligt rapporterna: ”Jag är Saddam Hussein, Iraks president, och jag vill förhandla.”

USA-soldaterna förnedrade honom och kastade honom i fängelse, där han sedan avrättades.

Detta ögonblick var betydelsefullt – ”Jag vill förhandla”. Förhandlingar är motgiftet till att störta regimen.

Saddam Hussein skulle ha fört sin Fedayeen Saddam till bordet, bett om vapenvila och en ny dispens för att rädda Irak från förstörelse. Under 2011 skulle Kaddafi tillåts kapitulera, och sedan fört sitt politiska block till bordet.

I båda fallen föredrog väst och deras allierade i stället en fullständig seger – vilket alltid slutar med total katastrof.

Läxan från Irak blev inte lärd. Den upprepades i Libyen. Båda länderna hänger fortfarande på en skör tråd. Deras folk lider. De har offrats för en teori som är arrogant och felaktig. Den förtjänar inget annat än att stoppas i historiens soptunna.

Vad har hänt i Libyen?

Nationella kongressen (NK) var det islamist-ledda valda organ som styrde Libyen under de två första åren efter Kadaffis störtande och död. Efter att dess 18 månaders frist för att bilda en ny konstitution gått ut i januari 2014, upplöstes det sig för att bredda sitt mandat.

General **Khalifa Haftar**, en ledare i de styrkor som störtade Kaddafi, uppmanade NK att upplösa sig. I maj ledde Haftar trupper mot islamistiska miliser i Benghazi och NK i Tripoli i en offensiv som kallades **Operation värdighet**.

Mitt i detta kaos hölls ett val för att bilda ett **Representanthus**, vilket tog över makten från NK i augusti. Med rivaliserande miliser som regerade på Libyens gator blev valdeltagandet bara 18 procent. Islamistisk milis lanserade då **Operation Libyens Gryning** för att bekämpa Haftars styrkor.

På grund av bristen på säkerhet i huvudstaden hyrde Representanthuset en grekisk färja i Tobruk som tillfälligt säte.

I slutet av augusti **återsamlades en grupp NK-medlemmar** i Tripoli och krävde lagstiftande auktoritet över landet och att ersätta Representanthuset som Libyens parlament. Det Tobruk-baserade **Representanthuset kvarstår som den internationellt erkända regeringen**, trots att dess auktoritet på marken i Libyen är begränsad.

Libyens **Högsta domstol**, baserad i islamist-kontrollerade Tripoli, beslöt i november att bildandet av Representanthuset var **okonstitutionellt**, förklarade det Tobruk-baserade organet upplöst och olagligförklarade dess beslut.

Det Tobruk-baserade parlamentet vägrade erkänna domstolen och sade att beslutet tagits under ”vapenhot”.

Libyen slits fortfarande mellan de rivaliserande parlamenten och de tungt beväpnade miliser som stöder dem. Lojaliteterna mellan miliserna växlar ständigt, vilket bara ökar instabiliteten, våldet och farorna som vanliga libyer möter.